

ליקוטים וסיפורים נפלאים - כי תצא

כנגדו והיה ה' בעזרי לנצחו, והנה היום הוא הפילני לפח יקוש.
ענהו ה'תפארת שלמה, 'כי תצא לניצחונות' לא כתיב, אלא 'כי
תצא למלחמה', כי לא בנצחון חפץ ה' כי אם במלחמה, אף אם
יצטרך לעמוד בה כל ימי חייו...

"כי תצא למלחמה" (כא, י)

"לא דיברה תורה אלא כנגד יצר הרע" (רש"י).
התורה התירה זאת במלחמה "כנגד יצר הרע" - כדי שיצר הרע
יהיה נגד זה; שכן יצר הרע אינו מעורר באדם תשוקה אלא לדבר
אסור, אבל דבר שהוא מותר אין בו תשוקה.
(רבי יונתן אייבשיץ)

"כי יהיה לאיש בן סורר ומורה" (כא, יח)

יש להתבונן למה פה כתוב: "מורה" מלא ו' ואח"כ כתוב שאמרו
אל זקני עירו: "בננו זה סורר ומורה" כתוב חסר?
מבאר ה"טעמא דקרא", משום שדרך ההורים להקטין תמיד
חטא בניהם ולכן זה חסר.

"השב תשיבם לאחיד" (כב, א)

רבי אברהם ועקנין, מיקירי בני ירושלים, היה נוהג לקבץ תינוקות
של בית רבן בשבת קדש אחר הצהריים, אל בית הכנסת, והיה
אומר עמם פרקי תהלים, מחלק להם מיני מתיקה ומספר
באזניהם סיפורי צדיקים ומדות נאצלות.
פעם ספר לילדי החמד: על איש עני אחד בן טובים, שמצא
שרשרת זהב יקרה בבית הכנסת. בקש האיש לקיים מצות
השבת אבדה, ותלה מודעות לדבר המציאה, אך במשך שנה
תמימה לא הופיע אף אחד לדרוש אותה.
יום אחד, קרא אדם אחד את המודעה הישנה, ובא לדרוש את
האבדה על פי סימניה.

שמע המוצא את הסימנים, ובקש ממנו להמתין מעט, עד
שיבדק אם הסימנים נכונים.

לאחר זמן קצר יצא ואישר כי אמנם הסימנים נכונים, אבל
במקום להשיב לו את השרשרת מיד, בקש מהמאבד להמתין
מעט עד שובו.

לאחר זמן מה שב לביתו עם מאכלים שונים, ואחריו השתרכו
שמונה אנשים, אותם לקט מרחובות העיר ובקש מהם להשתתף
בסעודת מצוה.

אף אחד לא הבין לאיזו סעודה כוונתו, אולם כולם נטלו את
ידיהם והסבו לסעודה, בלי להבין על מה ולמה.

לפתע קם בעל הבית, שלף מכיסו את שרשרת הזהב, ושאל שוב
את המאבד על הסימנים שלו, והראה לכל המסובים כי הסימנים

נכונים. לאחר מכן עצם את
עיניו, ואמר בהתרגשות
"לשם יחוד... הריני מוכן
ומזומן לקיים מצות עשה מן
התורה של השבת אבדה",

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

"כי תצא למלחמה על אויבך, ונתנו ה' אלוקיך בידך ושבת שביו" (כא, י)

המפרשים מסבירים שהתורה מרמזת כאן על המאבק התמידי
שיש בין האדם ובין אויבו הנצחי היצר הרע. ואמרו חז"ל (קדושין
ל:): יצרו של האדם מתגבר עליו בכל יום ואלמלא הקב"ה עוזרו
לא היה יכול לו.

משמע שבדרך הטבע אין אפשרות לנצח את היצר הרע, וזה יכול
לגרום לרפיון במלחמה עם היצר הרע.

על כך אמרה תורה "כי תצא למלחמה על אויבך" אם תתחיל
לנהל את המלחמה, אתה יכול להיות בטוח כי "ונתנו ה' אלוקיך
בידך" מן השמים יסייעוך לנצח "הבא לטהר מסייעין בידו".
(תורת משה)

"כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו" (כא, י)

שאל הרה"ק מפשיסחא זי"ע: הרי פתח הכתוב בלשון רבים -
"על אויבך", וסיים בלשון יחיד - "ונתנו"?

אלא התירוץ הוא: דידוע מאמר חז"ל (סוכה נב ע"א) "ז' שמות
יש לו ליצר הרע וכו'" - דהיינו, היצר הרע מבקש לעשות הכל
בכדי להכניע את האדם, לכן הוא מגיע אליו בכל מיני צורות
שוונות ומשונות, ובכל פעם הוא מגיע בדמות אחרת, בשם אחר,
ופושט צורה ולובש צורה עד שנדמה לו לאדם כי יש לו מלחמה
עם אויבים רבים וכורע תחתיו. אך באמת, אינו אלא אויב אחד
קטן, שמנסה להפיל את האדם בכל צורה שהיא!

וזהו א"כ הפשט בכתוב: "כי תצא למלחמה על אויבך" - לשון
רבים: אתה בודאי חושב שיש לך מלחמה עם הרבה אויבים, ולכן
אתה מפחד ואומר: איך אני אוכל להתגבר עליהם? התשובה היא
לכך: "ונתנו ה' אלוקיך בידך ושבת שביו" - לשון יחיד, תדע לך,
שאין זה אלא יצר הרע יחיד שמדמה את עצמו להרבה, ואין לך
לפחד כי "ונתנו ה' אלוקיך בידך ושבת שביו"...

"כי תצא למלחמה על אויבך... ושבת שביו" (כא, י)

כשתצא למלחמת היצר ויעזור לך ה' שתכניע אותו, אל תרחם
עליו, כמו שהוא לא מרחם עליך כשאתה נופל בידו 'ושבת'
כשתצליח לשבות אותו, 'שביו' תתנהג עמו כמו שהוא היה עושה
כששובה אותך.
(הצמח צדק)

"כי תצא למלחמה" (כא, י)

מעשה ביהודי שקבל בפני
הרה"ק ה'תפארת שלמה'
זי"ע כי כשל כוח הסבל וכבר
אין בכוחו לעמוד בקשרי
המלחמה עם יצרו, באמרו,
אך אמש יגעת במלחמתי

ליקוטים וסיפורים נפלאים - כי תצא

והנמשל הוא, כשהאדם אומר: אינני יכול לעשות תשובה, אינני יכול להתקדם ברוחניות, אומרים לו: שוטה שבעולם! טמטמת את עצמך! סגרת את נפשך בתאוות ובהרגלים, לכן אינך יכול להתגבר. פתח את המסגר, השלך את שלשלאות התאוה וההרגלים הרעים מעל נפשך, ואז תראה איך אתה יכול להגיע לתשובה שלימה ולהגביה עוף עד השמים! כי "אין הדבר תלוי אלא בי"!!!

(הימים הנוראים בהלכה ובאגדה).

"גדילים תעשה לך" (כב, יב)

סיפר הגאון רבי משה הערש פוקס אב"ד גראסווארדיין, כי פעם בא קרוב משפחה אל הגאון רבי מנחם כץ אב"ד צעהלים, וביקשו לבוא עמו לפרעשבורג כדי להשתדל אצל רבינו החת"ס שיתן לו כתב קבלה על הלכות שחיטה, דבר שיהיה לו לתועלת רבה, ויקבל על ידי כך משרה בנקל. מילא את מבוקשו.

באמצע הדרך, שאל אותו רבי מנחם, אם למד היטב דיני שחיטה - כדי שלא יבוש ולא יכלם כשרבינו יבחן אותו. השיב האיש כי איננו ירא מאומה, כי הוא בקי בטריפות כרבי יוחנן... ומלבד זה, טען, הוא יודע שהרבנים אינם לומדים כל כך דיני שחיטה, ורק עוסקים בהלכות ציצית וכדומה...

כאשר באו לפני רבינו החת"ס, הציעו לפניו את בקשתם. הנהן רבינו בראשו כמי שמוכן למלא את בקשתם, אולם מקודם, אמר רבינו, הוא רוצה לשאול את האיש איזה דין ב...הלכות ציצית. ה"שוחט" לא ידע להשיב, ונרתע לאחור. אמר לו רבינו: "סע נא עתה לביתך ולמד דינים אלו, אשר נחוצים המה לכל ישראל כשר, ועד שתבוא בחזרה, תלמד אף גם הלכות שחיטה. אז אמלא את בקשתך ואתן לך קבלה כראוי וכיאות". ויהי לפלא. ("ספרא דמלכא" מאת מהרש"צ גנץ)

"כי יקח איש אשה ובא אליה ושנאה... ושם לה עלילות דברים... ולו תהיה לאשה לא יוכל לשלחה כל ימיו" (כב יג-יט)

דברים נוראים אומר רבינו האור החיים הקדוש: דיברה תורה כנגד בני אדם, גם בני איש אשר חוזרים פניהם מן התורה באומרים כי היום קצר למה שצריך להשתדל על המחיה, ועליהם אמר הכתוב 'כי יקח איש אשה' זאת התורה המאורסה, 'ובא אליה' שכבר זרחה עליהם אורה של תורה בהר סיני וקבלו הלוחות, 'ושנאה' פירוש שאין לבם חפץ לתת לה עונתה כמשפט, ולקבוע עיתים לתורה.

וכשבא מוכיח לדבר אליו, משיב כי אין התורה זנה ומפרנסת והוא צריך למחיה, גם אינו רואה סימן ברכה מאמצעות לימודה הגם כי יעסוק בה אין נפתחין לו שערי פרנסה טובה, ואדרבא 'שם לה עלילות דברים' רואה כי כל האנשים שרחקו ואינם חושבים בה כל עיקר בתיהם מלאים כל טוב.

ואומרו 'ולו תהיה...' פירוש הגם שאין חיוב בתלמוד תורה אלא קביעות עתים, אדם כזה שהוציא שם רע עליה צריך לשקוד על

ומתוך שמחה עצומה של מצוה, נתן את האבדה בידיו של האורח.

בסיפור נפלא זה, בקש רבי אברהם ועקנין להשריש בקרב צעירי הצאן, את השמחה הגדולה שיש לחוש כאשר מקיימים כל מצוה, ולא לעשותה בלי כוונה כמצות אנשים מלומדה.

"לא תראה את שור אחיך או את שיו נדחים... השב תשיבם לאחיך" (כב, א)

שה דאבידה לדברי הכל קשיא (בבא מציעא כז). בגמרא מבואר שהמילה "שה" בפרשת אבידה מיותרת לכו"ע ולא ידעין מה דורשים ממנו.

מבאר המהרש"א את הדבר בדרך דרש, שהכתוב מרמז על עם ישראל שה פזורה ישראל, שאובדת בגלות ולדברי הכל קשיא, מדוע הגלות נמשכת זמן כ"כ ארוך, אבל לבסוף יקוים המשך הפסוק "השב תשיבם" שהקב"ה ישיב את בניו אל אדמתם.

וזה מה שאמר דוד המלך ע"ה בתהילים "תעיתי כשה אובד בקש עבדך כי מצוותיך לא שכחתי" תעיתי בגלות כשה האובד, ומבקש מה' "בקש עבדך" חפש אחרי האבידה שלך "כי מצוותיך לא שכחתי" אותה מצווה שאמרת "השב תשיבם" לא שכחתי וראוי לך לקיים מצוה זו.

(מהרש"א סוף מכות)

"השב תשיבם לאחיך" (כב, א)

מעשה שאירע לפני כמה שנים, כשרחובות ירושלים היו מכוסים באותו יום במעטה לבן וצח של שלג. אברך הלך לתומו על השלג ומצא לתדהמתו סכום כסף גדול בסך של ארבעים אלף דולר. הרבה בלבן, האם הרי אלו שלו או שחייב להכריז? החל במשא ומתן עם עצמו ובמבוכתו החליט לעלות להגאון הרב אלישיב זיע"א ולשאול את פיו. שמע הרב אלישיב את צדדי השאלה ופסקו היה ברור, מדינא, הכסף שלך ואינך חייב להכריז. ובטרם הספיק השואל לעכל את גודל הבשורה, המשיך הרב אלישיב ואמר: השאלה כאן היא אמנם אחרת, הכיצד תהיה מסוגל לישון בלילה בשקט ובשלוה? כשהנך יודע כי ישנו יהודי אשר מתהפך על משכבו מתוך צער נורא על אובדן כספו. דקרו דברים הנוקבים של הרב אלישיב בנפשו של המוצא, והלך ושכר רכב עם רמקול רב עוצמה, והכריז ברחובות ירושלים על המציאה. והכרזתו נשאה פרי, והאובד שבחסדי ה' נהפכו לו התוגה לשמחה הופיע עד מהרה וקיבל את כספו.

"כי יקרא לפניך קן צפור... שלח תשלח את האם" (כב, ו-ז)

אומר הגאון רבי אליהו לופיאן: משל לאדם שנכנסה ציפור לתוך כף ידו, וסגר עליה בכפו. אמר: הרי אומרים בני אדם שהציפור הזאת יש בכוחה לעוף למעלה, ואילו אני רואה שאיננה יכולה לזוז... אמרו לו: שוטה שבעולם! פתח את ידך, שחרר את הציפור, ותראה איך היא עפה מעלה מעלה...

ליקוטים וסיפורים נפלאים - כי תצא

הבה נתרץ זאת - אמר המגיד - במשל: יום אחד בא חוכר יהודי לישיבה, ואמר לראש הישיבה: ברצוני להשיא את בתי. יבחר נא הרב בשבילי אברך מהוגן נעים הליכות ויודע תורה, והריני מתחייב לשמור עליו כעל אבן טובה ולספק לו צרכיו כל ימיו.

שמע זאת ראש הישיבה ואכן בחר לו את אחד מהאריות שבחבורה, בחור שעמל כל ימיו בישיבה בעומקה של תורה, ובודאי, הודות להבטחת החוכר, יוכל להמשיך הלאה גם אחרי החתונה בלימוד התורה ללא שום טרדה.

למחרת החתונה, בשעת ארוחת שחרית, הגישו לחתן כיכר לחם שחור וחמיצה. התאמץ החתן לגוסס בלחם, ובקושי הצליח להביא אל פיו פרוסה כדי בליעה. בארוחת הערב - שוב אותו המאכל, לחם קשה וחמיצה. וכך היה מידי יום...

האברך העדין, שנתקשה לעכל מאכלים אלה, היה פוחד ואוכל, וכל יום הלך ורזה ונפלו פניו.

כשראה המחזות, שכוחותיו של החתן כלים והולכים, בא עליו בקולות ובצעקות, מפני מה אינו אוכל.

משלא הועילו צעקותיו, שכר שני גויים מן הכפר בשני זהובים ליום, שיהיו עומדים על גבו של החתן ומקפידים שיאכל. עשו כך שני הגויים, ובכל סעודה וסעודה עמדו על גבו ושוט בידיהם, וכל אימת שדחה החתן מעל פניו את הלחם, היו מצליפים בו וכופים אותו לאכול.

לילה אחד חמק החתן מן הכפר, מוכה ומלא חבורות, וחזר לישיבה וסיפר לרבו את אשר קרהו.

למחרת בא המחזות, החוכר, בזעקה, וכשטען לפניו ראש הישיבה, שהוא מענה את החתן ואינו מכלכלו כהלכה, השיב החוכר, שאין ידו משגת אלא כדי לחם וחמיצה.

שמע זאת ראש הישיבה ובא עלי בצעקה: "מחוצץ שכמותך! לשכור שני גויים, שיהיו עומדים יום יום וכופים אותו לאכול לחם קשה - זאת ידך משגת, לשם כך ישנו הכסף בידך, אבל לספק לו מעט מזון הגון יותר, קצרה ידך?"

הוא שאמר הפסוק - סיים המגיד: "על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים". ואם תאמר, שמא מחמת עניותם נהגו כך, שמא לא השיגה ידם לכבד את בני ישראל בלחם ובמים? מיד אנו רואים: "ואשר שכר עליך את בלעם בן בעור לקללך" - ללכת ולשכור גוי מרחוק בשביל להביא קללות על ישראל - לכך היה להם כסף די והותר, ורק מעט לחם ומים לא השיגה ידם?...

(אמונה שלמה)

"על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים וגו' ואשר שכר עליך את בלעם" (כג, ה)

שמעתי על פי הלצה, דהנה להקמץ יש מעלה וחסרון. החסרון - היא הקמצנות בעצם, והמעלה - הוא כי אינו מוציא הוצאות למחלוקת. והפזרן הוא להיפך, המעלה - מדת הפזרנות, והחסרון - כי הוא מתיר פס ידו לנצח את חבריו.

וזהו שאמר הכתוב "על דבר וגו'" כלומר שהיו בהם השני מדות הרעות הסותרים זה את זה, "כי לא קדמו אתכם בלחם ובמים" - כמדה הגרועה שבקמצנים, "ושכרו עליכם את בלעם" - כמדה

דלתותיה כל היום וכל הלילה, לא יוכל לשלחה כל ימיו'. מומשיך ואומר האור החיים הקדוש שגם אדם שיש לו קביעות ללימוד התורה, אם רואה שבאים עליו יסורים, צריך לעשות חשבון נפש, אולי יכול הוא להוסיף בלימוד התורה, בכמות או באיכות - "לפי שאין שיעור למה שצריך בעסק התורה, כאומרו [במסכת אבות] ואין אתה בן חורין להיבטל ממנה".

בזה אפשר להבין את דברי הגמרא "אם רואה אדם שיסורין באין עליו - יפשפש במעשיו [פירוש: יחפש ויבדוק אחר מעשיו]. פשפש ולא מצא - יתלה בביטול תורה". ולכאורה מה הכוונה "ולא מצא" הרי יש בידו עוון ביטול תורה שהוא עוון גדול, ואין יתכן שבתחילה לא מצא אותו???

אלא, שבתחילה הוא לא חשב שחסר לו בלימוד התורה, כי מדובר באדם שכבר לומד תורה, והיות שיש לו יסורים אפילו שהוא כבר לומד תורה, אמרו חכמים שיתלה את סיבת היסורים בכך שהוא לא לומד מספיק, ויכול הוא להוסיף בלימוד התורה.

"לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים בדרך בצאתכם ממצרים ואשר שכר עליך את בלעם בן בעור מפתור ארם נהרים לקללך" (כג, ד-ה)

מסופר על ה"מגיד מדובנא" זי"ע שאמר שעל כל פסוק שייצבינו לפניו יש ביכולתו להקשות קושיה בדרך משל ולתרגמה במשל. תמנהו המסובים, פתחו חומש ונפלה עיניהם על הפסוק: "לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה'".

הרהר המגיד רגע קט ופתח ואמר: גביר אחד שידך את ביתו, ומאחר שהורי החתן ישבו במקום רחוק, קבעו שהתנאים יערכו באמצע הדרך, באכסניה.

הקדים אבי הכלה לצאת, כדי לקבל את המחזות, והאם עמדה לבוא לאחר מכן עם שאר בני הבית, ועם המטעמים שהכינה מכל טוב וביד רחבה.

והנה, בשעה שישב אבי הכלה עם מחזותו באכסניה, בא אחד מבניו בריצה כל עוד נפשו בו וקרא: אבוי, אבוי! בדרךנו נתהפכה העגלה על כל אשר בה, על המאכלים והדגים והבשר, כל דברי המאפה הושחתו, ובקבוקי היין והי"ש נשברו. ונוסף על כך גם אמא נהרגה!

בעיניו של הבן הטיפש היה זה עיקרו של האסון, הנזק שנגרם לדגים ולבשר, במוותה של האם לא נזכר אלא בסוף, כאילו בדרך אגב...

וכך הוא גם בענייננו: הפסוק בא ומספר לנו על התנהגותם האכזרית של בני עמון ומואב, והוא הולך ומונה תחילה, "על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים", ורק בסוף הוא מסיים ואומר "ואשר שכר עליך את בלעם בן בעור מפתור ארם נהרים לקללך", ששכר את בלעם שיעביר בקללותיו את ישראל מן העולם. ומשמע שעיקר הרשע היה בכך, שלא קידמו את ישראל בלחם ובמים, ואילו מה שאמרו להביא עליהם כלים על ישראל אינו אלא דבר שבדרך אגב, טפל. היאך זה?

ליקוטים וסיפורים נפלאים - כי תצא

משלם נדרי... החזיר לו רבי ישעיה תוך כדי דיבור: תורתנו ידעה זאת מראש והזהירה אותנו על הדבר, מובא בחז"ל (ברכות, ח): בארץ ישראל כי לקח איש אשה שאלו אותו כך: מצא או מוצא? - "מצא" דכתיב: מצא אשה מצא טוב (משלי יח) "מוצא" דכתיב "ומוצא אני מר ממות את האשה" (קהלת, ז).

ומשום כך - סיים רבי ישעיה את דבריו כשהוא מחייך - אמרה תורה: "מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת", גם כשיש לך אשה שהיא בבחינת "מוצא", גם אז את "שפתיך תשמור" ותשלם נדריך.

"זכור את אשר עשה לך עמלק" (כה, יז)

נאמר בלשון יחיד "לך", ולמה לא נאמר "לכם"? ונראה שעמלק לא היה יכול לנצח אלא את היחיד והבודד שהיה ביחידות בפני עצמו, אז הענן פולטו ובא לידי עמלק אבל אלו שהיו ביחד, בתוך הענן לא נפלו לידי עמלק. (חידושי הרי"ם)

"תמחה זכר עמלק" (כה, יט)

שח הגה"צ רבי יצחק שלמה אונגר זצ"ל גאב"ד "חוג חתם סופר" בבני ברק (מובא ב'רשומים בשמך'): רבינו החת"ס היה אך כבן ט"ז שנים כשסיים ללמוד את הש"ס כולו - והוא תלמיד בשיבתו של רבו הגה"ק הנשר הגדול רבי נתן אדלר.

ביקש לעשות יומא טבא לרבנן ולשמוח בשמחת התורה, בא לפני רבו ושאל, במה וכיצד יחגוג את החג הגדול הזה. השיבו רבו, שלכבוד סיום הש"ס, יקבל על עצמו להתענות שלשה ימים רצופים, לילה ויום ללא הפסק. ואין צריך לומר שהתלמיד המובהק, הדבוק ברבו הגדול ונפשו קשורה בנפשו - ככל היוצא מפי רבו קיים כפשוטו.

ויהי ביום השלישי, בהיותו כואב וחלש מן התענית הארוכה, יצא אל מחוץ לעיר לרעות בגנים ולשאוף אויר צח. נתאחרה לה השעה והגיעה עת המנחה. נעמד רבינו שם לתפילה, הוא עם חבריו הנלוים אליו. בעודם עומדים בתפילה, הופיע למולם ערל אחד שביקש להרע להם. נמלטו כל בני החבורה על נפשם, אך רבינו המשיך בתפילתו, לא נע ולא זע. כשסיים את תפילתו, קרב אליו אותו ערל וביקש להכותו. מיד הרים רבינו את ידיו הקדושות, והיו ידיו של משה עושות מלחמה, ויך את הערל ומיתתו.

"ומקובלני", סיים הרב אונגר את סיפורו, "שכשחזר רבינו לרבו הנשר הגדול רבי נתן, קידם פניו בברכת 'ברוך הבא', ואמר לו: 'קיימת מצוות מחיית עמלק!' (ספרא דמלכא מאת מהרש"צ גנץ)

א גו ט שבת

הגרועה שבפזרנים, ואלו לא שכרו את בלעם אזי היה מקום לדונם קצת לזכות, כי מדת הקמצנות שבהם גרם להם שלא קדמו אתכם בלחם, אבל כיון ששכרו את בלעם, הרי הוכיח סופו על תחילתו וגם אשר לא קדמו אתכם לא עשו משום קמצנות, אלא משנאתכם. (יבין שמועה)

"למען יברכך ה' אלקיך בכל משלח ידך" (כג, כא)

סוחר אחד התלונן בפני הרה"ק רבי ברוך מקוסוב זיע"א, על פרנסתו הדחוקה שאין בה כדי לחם לאכול ובגד ללבוש, לו ולבני ביתו. וסיים ואמר בכאב, יאמין לי הרבי שכבר טיכסתי עצות בכל מיני משא ומתן, ועשיתי תחבולות שונות בכל סוגי סחר מכר, ובכל זאת לא ראיתי ברכה בעמלי כל הימים, ואני סובל ועובר יסורי נפש נוראים.

הרבי עצם את עיניו, ואחר מספר רגעים פקח את עיניו ואמר לסוחר המודאג, ראה בני מה אומרת לנו התורה 'כי ה' אלקיך ברכך בכל מעשה ידך', תן דעתך שלא נאמר כאן "בכל מעשה ראשך" אלא "בכל מעשה ידך". משמע מכאן שאין חפץ לה' בעצותיך ובתחבולותיך, מהיום והלאה אל תרבה בהרהורים ובמחשבות, בעצות ובתחבולות, אלא קום ועסוק במלאכה ממש ואז תראה ברכה בעמלך.

"כי תדור נדר לה' אלקיך לא תאחר לשלמו" (כג, כב)

לכאורה מהו הלשון לא תאחר לשלמו, היה לו לומר לא תבטל מלשלמו, אלא מצינו אצל הרבה בני אדם שבשעה שעושים מגבית לאיזהו מצוה מתלהבים בתחילה ביותר ומבטיחים לנדוב בעין יפה וביד רחבה, אך כשמגיע העת לתת הצדקה יורדים קצת מהתלהבותם ונותנים בקושי גדול, ע"כ בא הכתוב לומר כי תדור נדר לה' אלקיך, בעת שאתה נודר נדר לצדקה באותה התלהבות גם תשלמו, לא תאחר לשלמו, אל תהיה כאיש אחר בעת שאתה משלמו. (שיח יעקב יוסף)

"מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת לה' אלקיך" (כג, כד)

רבי ישעיה ברדקי, חותנו של רבי ישראל משקלוב זצ"ל, בעל "פאת השולחן", הטיף פעם מוסר לאחד מתושבי פינסק, איש עשיר וקמצן, שהיה נודר לצרכי צדקה ולא היה משלם, ובתוך דברי תוכחתו הזכיר לו מה שאמרו חז"ל (שבת, לב) בעוון נדרים מתה אשתו של אדם.

אמר לו אחד: רבי, אדם זה יש לו אשה מרשעת ומשום כך אינו